राजकीय समाजशास्त्र

Political Sociology

© सुरक्षित

प्रकाशक व मुद्रक : रंगराव पाटील
कार्यालय : प्रशांत पब्लिकेशन्स, ३, प्रताप नगर, श्री संत ज्ञानेश्वर मंदिर रोड,
नूतन मराठा महाविद्यालयाजवळ, जळगाव ४२५००१.
दूरध्वनी : (०२५७) २२३५५२०, २२३२८००
ईमेल : prashantpublication.jal@gmail.com
प्रथम आवृत्ती : जुलै २०१७ ISBN : ९७८-९३-८४२२८-३५-४
मुखपृष्ठ : स्वप्नील फलटणकर अक्षरजुळवणी : प्रशांत पब्लिकेशन्स मूल्य : ₹ ४५०

Prashant

या पुस्तकातील कोणताही मजकूर, कोणत्याही स्वरूपात वा माध्यमात पुर्नप्रकाशित अथवा संग्रहित करण्यासाठी लेखक आणि प्रकाशक दोघांचीही लेखी पूर्वपरवानगी घेणे बंधनकारक आहे.

www.prashantpublications.com

Scanned with CamScanner

UGC च्या मार्गदर्शक तत्त्वानुसार, उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव व इतर विद्यापीठांच्या **राज्यशास्त्र, लोकप्रशासन विषयाच्या नवीन अभ्यासक्रमावर** आधारित तसेच **M.P.S.C., नेट-सेट व इतर स्पर्धा परीक्षांसाठी** उपयुक्त असे अद्ययावत पुस्तक.

महत्त्वाच्या संकल्पना / वस्तुनिष्ठ स्वरूपातील मुद्यांसहीत

भारतीय संविधान आणि राज्यव्यवस्था

लेखक

प्रा.डॉ. महेंद्र पाटील

राज्यशास्त्र विभागप्रमुख,
एस.पी.डी.एम.महाविद्यालय,
शिरपूर जि.धुळे

अथर्व पब्लिकेशन्स्

Scanned with CamScanner

अथर्व पब्लिकेशन्स्

भारतीय संविधान आणि राज्यव्यवस्था
Indian Constitution and State Administration

प्रकाशन क्रमांक : ४८२

© सुरक्षित

ISBN 13 : 978-93-86196-73-6

प्रकाशक
युवराज भटू माळी

अथर्व पब्लिकेशन्स्
धुळे १७, देवीदास कॉलनी, वरखेडी रोड,
धुळे - ४२४००१.
संपर्क ९४०५२०६२३०
जळगाव तळमजला, ओम हॉस्पिटल,
अँग्लो उर्दू हायस्कूलजवळ, ढाके कॉलनी,
जळगाव - ४२५००१.
संपर्क ०२५७-२२३९६६६, ९७६४६९४७९७
ई-मेल atharvapublications@gmail.com
वेबसाईट www.atharvapublications.com

प्रथमावृत्ती
४ ऑगस्ट, २०१७

अक्षरजुळवणी
अथर्व पब्लिकेशन्स्

मुखपृष्ठ
विशाल लोहार

मूल्य
₹ ५९५/-

online पुस्तक खरेदीसाठी
www.atharvapublications.com

या पुस्तकातील कोणत्याही भागाचे पुनर्निर्माण अथवा वापर, इलेक्ट्रॉनिक अथवा यांत्रिकी साधनांनी - फोटोकॉपिंग, रेकॉर्डिंग किंवा कोणत्याही प्रकारे माहिती साठवणुकीच्या तंत्रज्ञानातून प्रकाशकाच्या / लेखिकेच्या लेखी परवानगीशिवाय करता येणार नाही. सर्व हक्क राखून ठेवले आहेत.

Scanned with CamScanner

विसाव्या शतकातील राजकीय विचारप्रवाह

डॉ. महेंद्र पाटील

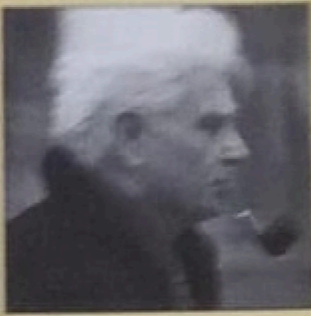

विसाव्या शतकातील राजकीय विचारप्रवाह

डॉ. महेंद्र पाटील

Visavya Shatakatil Rajkiy Vicharpravah
Dr. Mahendra Patil

पहिली आवृत्ती : मे २०१८

ISBN 978-93-86401-33-5

© डायमंड पब्लिकेशन्स, २०१८

मुखपृष्ठ
शाम भालेकर

अक्षरजुळणी
शब्दमाधुरी (चेतना वडके)

मुद्रक
गुरुराज प्रिंटर्स, पुणे

प्रकाशक
डायमंड पब्लिकेशन्स
२६४/३ शनिवार पेठ, ३०२ अनुग्रह अपार्टमेंट
ओंकारेश्वर मंदिराजवळ, पुणे-४११ ०३०
☎ ०२०-२४४५२३८७, २४४६६६४२
info@diamondbookspune.com

ऑनलाईन पुस्तक खरेदीसाठी भेट द्या
www.diamondbookspune.com

या पुस्तकातील कोणत्याही भागाचे पुनर्निर्माण अथवा वापर इलेक्ट्रॉनिक अथवा यांत्रिकी साधनांनी-फोटोकॉपिंग, रेकॉर्डिंग किंवा कोणत्याही प्रकारे माहिती साठवणुकीच्या तंत्रज्ञानातून प्रकाशकाच्या आणि लेखकाच्या लेखी परवानगीशिवाय करता येणार नाही. सर्व हक्क राखून ठेवले आहेत.

MODERN OFFICE management

Modern Office | Office Layout | Office Environment
Office Management | Office System & Procedure | Office Record Management

Office Organization | Office Stationery & Supplies | Secretarial Procedure
Office Services | Office Automation | Office Meeting

Prashant

DR ANIL SARODE
DR DINESH BHAKKAD

Scanned by CamScanner

This text book has been written in accordance with the revised syllabus as prescribed by B.O.S. in Commerce & Management Faculty, North Maharashtra University, Jalgaon for F.Y.B.Com. with effect from June 2017

F.Y.B.Com. Semester I & II

MODERN OFFICE MANAGEMENT

AUTHORS

Dr. Anil P. Sarode

M.Com., M.Phil., Ph.D.,
Associate Professor and Research Guide
M.J.College, Jalgaon.

Dr. Dinesh D. Bhakkad

M.Com. M.Phil. Ph.D. NET
HOD and Research Guide
S.P.D.M. College, Shirpur, Dist.Dhule.

WITH BEST COMPLEMENTS
FROM
AUTHORS AND PUBLISHER

Prashant

PRASHANT
PUBLICATIONS

Scanned by CamScanner

Modern Office Management

© Authors

Publisher and Printer
Prashant Publications
3, Pratap Nagar, Shri Sant Dnyaneshwar Mandir Road,
Near Nutan Maratha College, Jalgaon 425001.
☎ *(0257) 2235520, 2232800*
Website : www.prashantpublications.com
E-mail : prashantpublication.jal@gmail.com

First Edition : *August, 2017*

ISBN : *978-93-85021--09-1*

Type Setting
Prashant Publication

Price : ₹ 85/-

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying (xerox copy), recording or otherwise, without the prior permission.

Scanned by CamScanner

संशोधन पद्धती

वाणिज्य व व्यवस्थापन

RESEARCH METHODOLOGY

IN COMMERCE AND MANAGEMENT

- संशोधनाची ओळख
- संशोधनाची पद्धती
- नमुना निवड आणि नमुना आराखडा
- तथ्य संकलन आणि सांख्यिकीय साधन
- गृहितकृत्यांचे परिक्षण
- निरवचन आणि अहवाल लेखन

डॉ. अनिल सरोदे • डॉ. दिनेश भक्कड

Prashant

Scanned by CamScanner

महाराष्ट्रातील सर्व विद्यापीठांच्या पदवी व पदव्युत्तर वर्गातील
वाणिज्य व व्यवस्थापन या विषयांसाठी उपयुक्त

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, वाणिज्य विषयाच्या बी.कॉम. (भाग-१)
नवीन अभ्यासक्रमानुसार क्रमिक पुस्तक

MPSC, UPSC, NET-SET व इतर स्पर्धा परीक्षांसाठीही उपयुक्त

संशोधन पद्धती
वाणिज्य व व्यवस्थापन

RESEARCH METHODOLOGY
IN COMMERCE AND MANAGEMENT

डॉ. अनिल पी. सरोदे
उपप्राचार्य, विभागप्रमुख/संशोधक मार्गदर्शक
मूळजी जेठा महाविद्यालय, जळगाव

डॉ. दिनेश डी. भक्कड
विभागप्रमुख/संशोधक मार्गदर्शक
एस. पी. डी. एम. महाविद्यालय, शिरपूर (धुळे)

Prashant
प्रशांत पब्लिकेशन्स

Scanned by CamScanner

संशोधन पद्धती : वाणिज्य व व्यवस्थापन

Research Methodology in Commerce and Management

© सुरक्षित

प्रकाशक व मुद्रक
रंगराव पाटील । प्रशांत पब्लिकेशन्स: ३, प्रताप नगर, श्री संत ज्ञानेश्वर मंदिर रोड,
नूतन मराठा महाविद्यालयाजवळ, जळगाव ४२५००१

दूरध्वनी: ०२५७-२२३५५२०,२२३२८०० **ईमेल:** prashantpublication.jal@gmail.com
प्रथम आवृत्ती: सप्टेंबर २०१७ **आयएसबीएन:** ९७८-९३-८५०२१-१९-०
मुखपृष्ठ: स्वप्नील फलटणकर **अक्षरजुळवणी:** प्रशांत पब्लिकेशन्स **मूल्य:** ₹ १६०

या पुस्तकातील कोणताही मजकूर, कोणत्याही स्वरूपात वा माध्यमात पुनर्प्रकाशित अथवा संग्रहित करण्यासाठी लेखक आणि प्रकाशक दोघांचीही लेखी पूर्वपरवानगी घेणे बंधनकारक आहे.

www.prashantpublications.com

Scanned by CamScanner

मानव हक्कांच्या माध्यमातून महिला सबलीकरणातील आव्हाने : एक जागृती मोहिम

संपादक,
डॉ. एस.पी. पाटील

Challenges in Women Empowerment Through Human Rights : A Campaign of Awarness

Scanned by CamScanner

अथर्व पब्लिकेशन्स्

मानव हक्कांच्या माध्यमातून महिला सबलीकरणातील
आव्हाने : एक जागृती मोहिम

© सुरक्षित

ISBN - 978-93-85026-72-0

प्रकाशक
युवराज भटू माळी

अथर्व पब्लिकेशन्स्
धुळे १७, देवीदास कॉलनी, वरखेडी रोड,
धुळे - ४२४००१.
संपर्क ९४०५२०६२३०
जळगाव तळमजला, ओम हॉस्पिटल,
अँग्लो उर्दू हायस्कूलजवळ, ढाके कॉलनी,
जळगाव - ४२५००१.
संपर्क ०२५७-२२३९६६६, ९७६४६९४७९७
ई-मेल atharvapublications@gmail.com
वेबसाईट www.atharvapublications.com

प्रथमावृत्ती
१०/०१/२०१६

अक्षरजुळवणी
अथर्व पब्लिकेशन्स्

मुखपृष्ठ
विशाल लोहार

मूल्य
३७५/-

U.G.C. New Delhi.sponsored and organized by Smt. H. R. Patel Arts, Mahila College, Shirpur National Conference on "Challenges in Women Empowerment through Human Rights: A Campaign of Awareness" dated 10-11th Jan.2016

Parts of this publication may be reproduced or transmitted in any form by any means, electronic or mechanical, including photocopy, recording, or any information storage and retrieval system, with permission from the the copyright owners.

Disclaimer: *The authors are solely responsible for the contents of the papers compiled in this volume. The publishers or editors do not take any responsibility for the same in any manner. Errors, if any, are purely unintentional and readers are requested to communicate such errors to the editors or publishers to avoid discrepancies in future.*

भारतात मानवाधिकारांची स्थिती : एक निरीक्षण

–सहा. प्रा. वासुदेव गोविंदा मेश्राम
राज्यशास्त्र विभाग, एस.पी.डी.एम.महाविद्यालय, शिरपूर जि.धुळे

मानव म्हणून निसर्ग नियमानेच जे अधिकार मिळालेले असतात त्याला मानवी अधिकार म्हणतात. मनुष्याची प्रतिष्ठा, स्त्री–पूरूषाची समानता आणि सामाजिक संदर्भात त्यांचे स्वातंत्र्य या सर्वांचा मानवी अधिकारात समावेश होतो. न्याय आणि समता ही प्रमाण मूल्ये असून प्रत्येक मानवाला काही मूलभूत अधिकार असले पाहिजेत हा उदात्त विचार सुसंस्कृत समाजाचे लक्षण आहे. संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या ध्येयधोरण आणि लोकशाही देशांच्या राज्यघटनेत मानवी अधिकाराच्या प्रस्थापनेला प्रमाणभूत मानले आहे. संयुक्त राष्ट्र संघटनेच्या आमसभेत १० डिसेंबर१९४८ ला आंतरराष्ट्रीय हक्कांची सनद म्हणून मान्यता मिळाली. त्यानुसार सर्व माणसे जन्मत: स्वतंत्र असून वंश, वर्ण, लिंग, भाषा, धर्म, राजकीय वा अन्य मने कोणत्याही राष्ट्रातील व कोणत्याही समाजातील श्रीमंत की गरीब जन्म कुठे झाला आणि दर्जा कोणता यापैकी कशाचाही विचार न करता सनदेत दिलेले हक्क व्यक्तीला प्राप्त होतात. हे मानवी अधिकार सर्व राष्ट्रांना बंधनकारक मानले जातात. हे हक्क प्रत्येक व्यक्तीस जन्मत:च प्राप्त होतात. म्हणून त्यांना नैसर्गिक हक्क देखील म्हटले जाते. (सामाजिक ज्ञानकोष डायमंड, पब्लिकेशन, पुणे पा.क्र.९७५ २००६ प्रकाशन खंड–२)

भारतात अजूनपर्यंत मानवाधिकाऱ्याच्या आदराची संस्कृती विकसित झाली नाही. यामागे मानवाधिकाऱ्यासाठी आवश्यक सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक पार्श्वभूमीची आवश्यकता आहे. भारतीय संविधानाने कोणताही भेदभाव न करता प्रत्येक व्यक्तीला प्रतिष्ठेने जीवन जगण्याचा हक्क दिला असला तरी सामाजिक अभिजनवर्ग आणि राज्याची यंत्रणा सामान्य माणसाच्या हक्काचे उल्लंघन करतांना आढळतात.

भारतात मानवाधिकाराच्या उल्लघंनाचे स्वरूप चिंताजनक आहे. भारताने लोकसत्ताक रचना स्वीकारली असली तरी त्यावर मर्यादा आली नाही. मानव अधिकाराचे लाभ प्राप्तीसाठी आवश्यक यंत्रणांची कमतरता आढळून येते. भारतात मानव अधिकारांचे उल्लघंनासाठी बाधीत व्यक्तीचा लाभ प्राप्त करण्यासाठी अजूनपर्यंत

جملہ حقوق محفوظ تو نہیں، لیکن کلام کے کسی بھی حصہ کی اشاعت سے پہلے
امانت کا تقاضہ یہ ہے کہ شاعر اور کتاب کا ذکر کیا جائے

تصنیف	:	حیاتِ اختر
تحقیق	:	ندیم ماہر
تقویم	:	دسمبر ۲۰۱۷ء
تعداد	:	500 / پانچ سو
تزئین	:	دوحہ ماڈرن پرنٹنگ پریس۔ قطر
تسعیر	:	Rs 200

ترسیل

☆ داؤد عبدالکریم چوگلے۔ آئیڈیل فاؤنڈیشن، ممبئی (+91-9892179729/9404760878)
☆ شعبہ نشر و اشاعت مدرسہ منبع العلوم جامع مسجد، قصبہ گلاؤٹھی۔ ضلع بلندشہر (+91-9837022323)
☆ انجمن محبان اردو ہند، دوحہ/قطر
☆ بک امپوریم۔ سبزی باغ۔ پٹنہ

ناشر

آئیڈیل فاؤنڈیشن، ممبئی

Scanned with CamScanner

مفکر ملت، مجاہد آزادی، شاعر وادیب

حضرت مولانا سید حمید الدین اختر کی حیات وخدمات اور انتخاب کلام

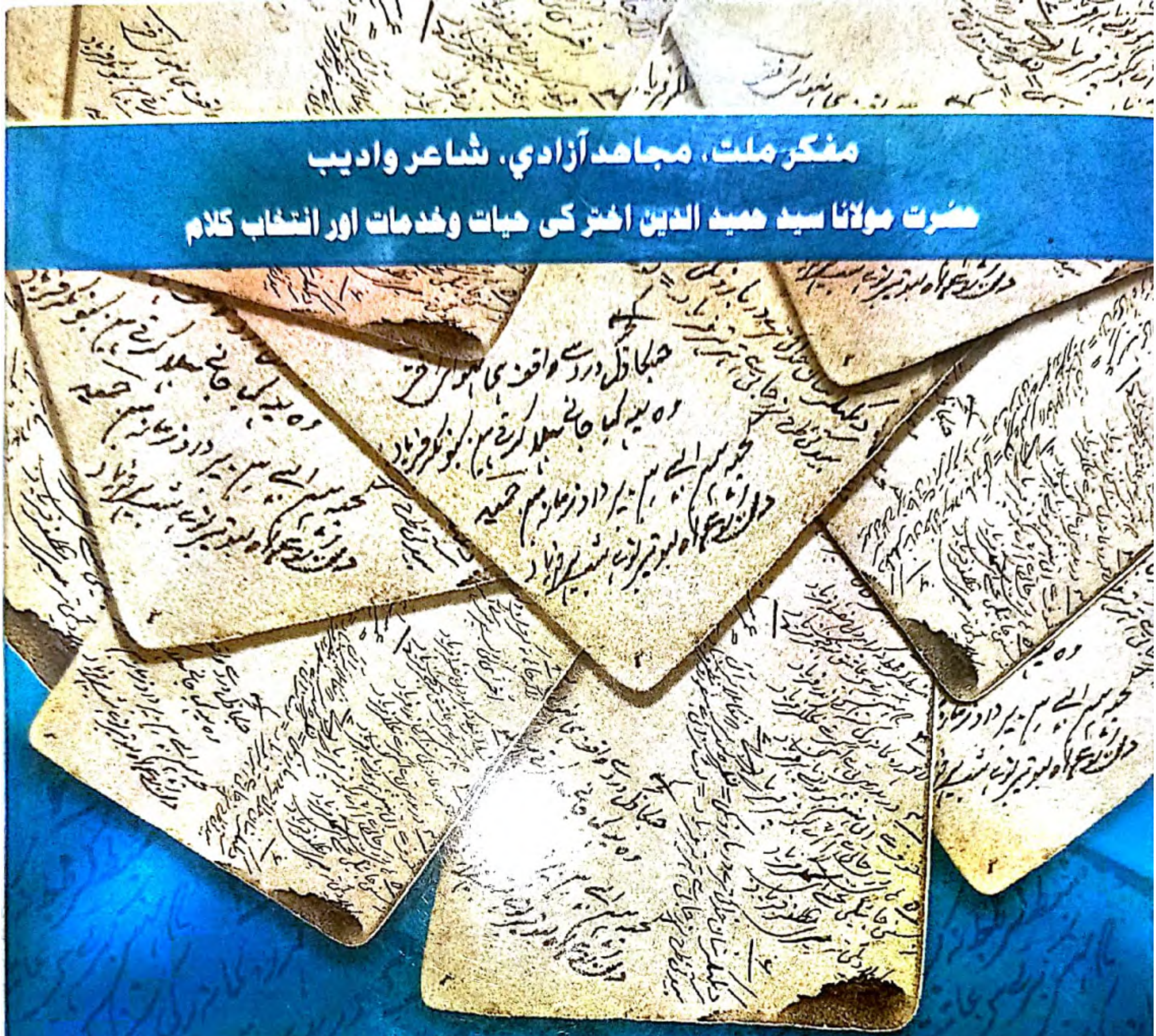

حیاتِ اختر گلاؤٹھوی

ترتیب وتحقیق

ندیم ماہر

Scanned with CamScanner

1150

شعری مجموعہ

اوراقِ گمشدہ

شاعر

مسعود مرزا آھنگلوی

مرتب

ڈاکٹر عتیق احمد عبدالقدوس

اوراقِ گمشدہ

Awrakh-e-Gumshuda

مسعود مرزا بیگ آھنگلوی

[illegible]

کہ دعا بھول ہی میرا نصیب ہے
میں آسماں کے واسطے پیدا نہیں ہوا

مسعود مرزا آھنگلوی

Published by
Mirza World Book House,
Qaiser Colony, Aurangabad - 431 001
Mob.- 9325203227, 7798077033

مرزا مسعود بیگ احمد بیگ کا فکری یا شعری سفر

فی الوقت میرے پیش نظر'اوراق گم شدہ' کا مسودہ ہے جس کے مرتب ڈاکٹر عتیق احمد صاحب ہے اور شاعر جناب مرزا مسعود بیگ ہے۔شاعری خیال کو عدم سے وجود میں لاتی ہے۔حسن کی تخلیق کرتی ہے۔جذبات کو سنوارتی ہے۔زندگی کے مسائل کی ترجمانی کرتی ہے۔ارضی حقائق کی عکاسی کرتی ہے اور جمال لال وگل کو آب و رنگ عطا کرتی ہے۔اس میں مجرو افکار کا بیان ہوتا ہے۔جس کی مصوری شاعر کچھ اس انداز سے کرتا ہے کہ اس کا خیال مجسم تصویر بن کے سامنے آجاتا ہے۔یہی وجہ ہے کہ فنونِ لطیفہ میں شاعری کا درجہ ممتاز ہے۔شاعری کسی خاص گروہ یا طبقہ کی میراث نہیں ہے۔یہ انعام ِخداوندی ہے۔قدرت نے جس کو اس انعام سے سرفراز کیا ہے وہی اپنی ذہانت وعلمیت کے مطابق اپنے فن کی تخلیق کرتا ہے۔شاعر کے دل و دماغ کو جو کیفیت متاثر کرتی ہے اسی کے سہارے وہ اپنی فکر کو لباس ِشعر عطا کرتا ہے۔

ہنگولی مہاراشٹر کی سرزمین سے ابھرنے والے مرزا مسعود بیگ صاحب کو بھی تخلیق شعر کی نعمت قدرت کے خزانے سے ملی۔ان کی ذہنی تربیت گھر کے ماحول میں ہوئی۔شاعری میں تربیت والد محترم نے کی او.بہت جلد دنیا شاعری کے افق پر چھا گئے۔آپ کے کلام کا مطالعہ کرنے پر پتا چلتا ہے کہ انھوں نے اپنی شاعری کے موضوعات میں عصری تقاضوں کو فوقیت دی۔آپ کے مجموعہ کلام میں حمد ونعت مناجات،نظم اور غزلیں موجود ہیں۔اصناف اردو شاعری میں غزل کا مقام ومرتبہ قبول عام کی سند حاصل کر چکا ہے۔اکثر شعراء نے اس خزانے میں منزل بہ منزل

افق بہ افق اضافہ کر کے نقش دوام کی حیثیت عطا کی ہے۔غزل،شعراء حضرات کی ایک ایسی محبوب صنف ہے جس میں وہ جذبات،احساسات اور فکری کمالات کا مظاہرہ کرنے میں کامیابی حاصل کر لیتا ہے اور شعراء فن کی نزاکتوں،زبان وبیان اور صحیح محاوروں سے نابلد ہوتے ہیں وہ شاعری کا حق ادا کرنے سے رہ جاتے ہیں گویا ہم اردو شاعری کو شریفوں کا فن کہیں تو بے جا نہ ہوگا۔اگر یہ فن شریفوں کے ہاتھوں آتا ہے تو اسے فن شریف کا درجہ حاصل ہو جاتا ہے۔

موسیقی کی طرح غزل میں غنائیت بہت اہم رول ادا کرتی ہے۔موسیقی کی ایک الگ زبان ہوتی ہے جو بہ آسانی سے ہر ایک کی سمجھ میں آجاتی ہے۔جس میں ہمارے جذبوں کا اظہار سروں اور راگوں سے ہو جاتا ہے۔غزل میں جذبات اور تخلیات ایک دوسرے سے گلے مل کر اپنے ایک وجود میں ضم ہو کر جاذب ِقلب ونظر بن جاتے ہیں۔غزل میں شاعر اپنی ذات اور تجربوں کو مرکزی حیثیت دے کر اپنے تخیل کی ایمائی قوت کا کمال دکھاتا ہے۔

میرے مذاقِ شوق کا اس میں بھرا ہے رنگ
میں خود کو دیکھتا ہوں کہ تصویرِ یار کو

میرؔ وغالبؔ اور مومن کے ہاں اس طرح کی بہت ساری مثالیں مل جاتی ہیں۔قادر الکلام شاعر ک کمال یہ ہوتا ہے کہ فرسودہ اور مردہ لفظوں میں بھی نئی جان اور نئی روح پھونک دیتا ہے۔آئیے اب مرزا بیگ صاحب کی شاعری کا جائزہ لیتے ہیں تو ہمیں ان کی قلم سے نکلی ہوئی بات گھر آگن کی سچائی معلوم ہوتی ہوئی دیکھائی دیتی ہے۔

ان کی یہ غزل کے چند اشعار جو دل کو چھوگئی ملاحظہ کیجئے

میری آنکھوں نے کچھ ایسے بھی منظر دیکھے
تپتے صحرا میں بھی لہراتے سمندر دیکھے
کشش چمن میں نہ،پھولوں کے زرد چہرے ہیں

आदिवासी साहित्य प्रवाह समृद्ध करणाऱ्या 'चकवा' कादंबरीची समीक्षा

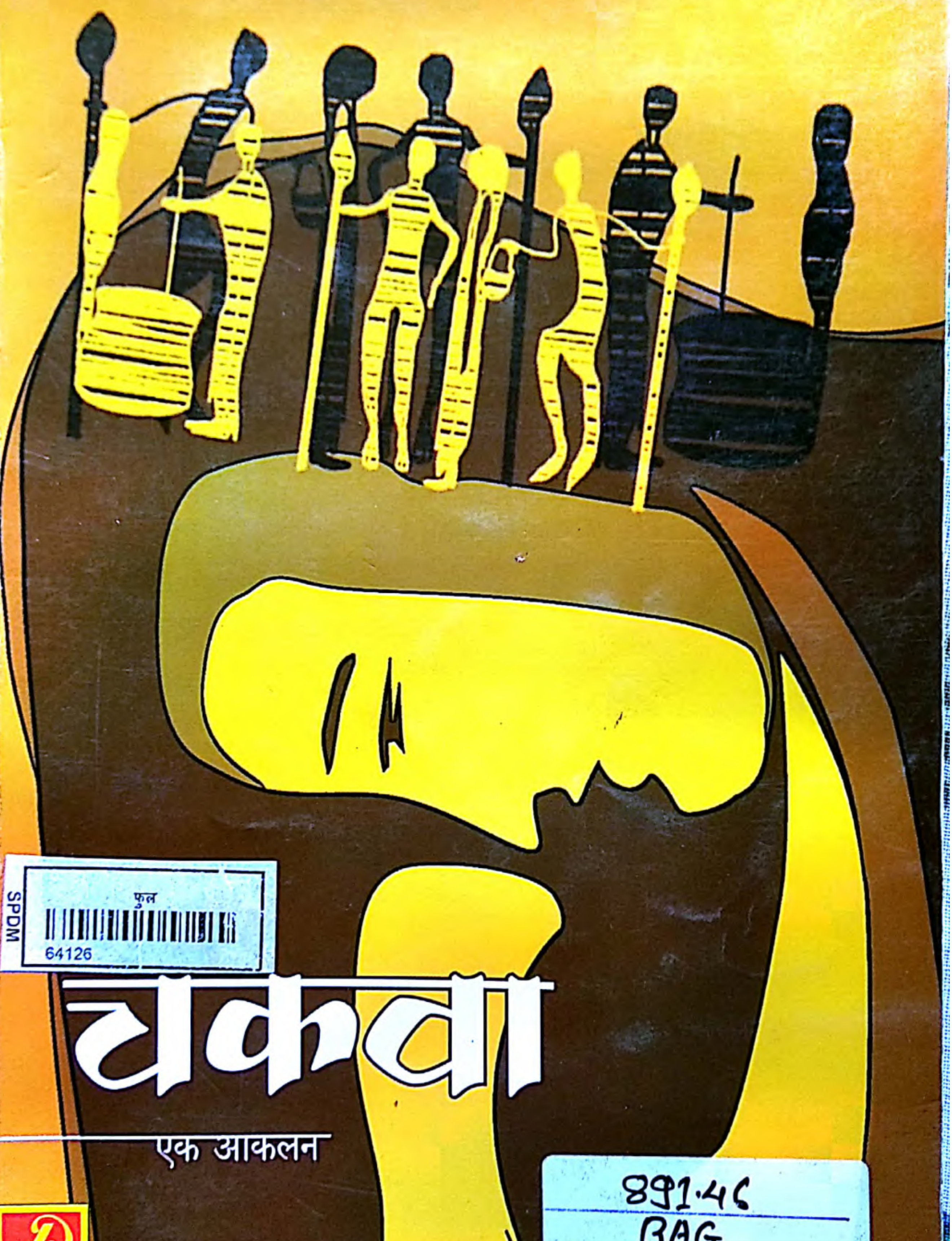

SPDM
फुल
64126

चकवा

एक आकलन

891.46
BAG
64126

डॉ. फुला बागूल

Prashant

Scanned with CamScanner

Price Rs.
Date

चकवा

एक आकलन

© डॉ. फुला बागूल

३२, गणेश कॉलनी, शिरपूर, जि. धुळे ४२५४०५.
भ्रमणध्वनी: ९४२०६०५२०८

प्रकाशक व मुद्रक
रंगराव पाटील । प्रशांत पब्लिकेशन्स: ३, प्रताप नगर, श्री संत ज्ञानेश्वर मंदिर रोड, नूतन मराठा महाविद्यालयाजवळ, जळगाव ४२५००१.

दूरध्वनी: ०२५७-२२३५५२०,२२३२८०० ईमेल: prashantpublication.jal@gmail.com

प्रथमावृत्ती: ऑगस्ट २०१७ आयएसबीएन: ९७८-९३-८४२२८-९०-३ मूल्य: ₹ १२५

मुखपृष्ठ: स्वप्नील फलटणकर अक्षरजुळवणी: प्रशांत पब्लिकेशन्स

या पुस्तकातील कोणताही मजकूर, कोणत्याही स्वरूपात वा माध्यमात पुर्नप्रकाशित अथवा संग्रहित करण्यासाठी लेखक आणि प्रकाशक दोघांचीही लेखी पूर्वपरवानगी घेणे बंधनकारक आहे.

www.prashantpublications.com

Scanned with CamScanner

नव्वदोत्तरी
मराठी ग्रामीण साहित्य :

प्रा. डॉ. कैलास सार्वेकर स्मृती-गौरवग्रंथ

- संपादक -

डॉ. लीलावती देवरे
डॉ. शारदा मोरे • प्रा. राहूल पाटील

Prashant

Scanned with CamScanner

नव्वदोत्तरी मराठी ग्रामीण साहित्य
(प्रा. डॉ. कैलास सार्वेकर स्मृती-गौरवग्रंथ)

Navvadottary Marathi Gramin Sahitya
(Dr. Kailas Sarvekar Smruti-Gauravgranth)

© सर्वाधिकार संपादकीय मंडळ

संपादक मंडळ

डॉ. लीलावती देवरे (धुळे)
डॉ. शारदा मोरे (नगाव, ता.जि.धुळे)
डॉ. वसुमती पाटील (साक्री, जि.धुळे)
प्रा. बी.पी. सावखेडकर (जळगाव)
डॉ. जे.एफ. पाटील (भुसावळ)
प्रा. राहूल पाटील (जव्हार, जि.पालघर)

प्रकाशक व मुद्रक
रंगराव पाटील । प्रशांत पब्लिकेशन्स: ३, प्रताप नगर, श्री संत ज्ञानेश्वर मंदिर रोड, नूतन मराठा महाविद्यालयाजवळ, जळगाव ४२५००१.

दूरध्वनी: ०२५७-२२३५५२०,२२३२८०० ईमेल: prashantpublication.jal@gmail.com
प्रथमावृत्ती: डिसेंबर २०१७ ISBN: ९७८-९३-८५०१९-१५-९
मुखपृष्ठ: स्वप्नील फलटणकर अक्षरजुळवणी: प्रशांत पब्लिकेशन्स मूल्य: ₹ २२५

या पुस्तकातील कोणताही मजकूर, कोणत्याही स्वरूपात वा माध्यमात पुनर्प्रकाशित अथवा संग्रहित करण्यासाठी संपादक आणि प्रकाशक दोघांचीही लेखी पूर्वपरवानगी घेणे बंधनकारक आहे.

ग्रंथातील मते, संदर्भ व अन्वयार्थ हे लेखकांचे स्वतंत्र संशोधन, लेखन आहे. या बाबींशी संपादक मंडळ सहमत असेलच असे नाही.

www.prashantpublications.com

Scanned with CamScanner

~~ अनुक्रमणिका ~~

संपादकीय - डॉ. लीलावती देवरे ७

प्रस्तावना - डॉ. नागनाथ कोत्तापल्ले ११

शुभेच्छा - प्राचार्य डॉ. के. बी. पाटील १९

विभाग एक

१. **नव्वदोत्तरी काळातील बदलते ग्रामवास्तव व ग्रामीण साहित्य** २३
 - डॉ. प्रल्हाद लुलेकर

२. **नव्वदोत्तरी काळातील ग्रामीण कादंबरी**.................................. ३२
 - डॉ. भास्कर शेळके

३. **नव्वदोत्तरी ग्रामीण कथा** ४३
 - डॉ. केशव तुपे

४. **नव्वदोत्तरी मराठी ग्रामीण कविता** ५५
 - डॉ. रेखा जगनाळे

५. **नव्वदोत्तरी ग्रामीण नाटक** ६९
 - डॉ. मिनाक्षी बऱ्हाटे

६. **नव्वदोत्तरी ग्रामीण ललितगद्य** ७२
 - डॉ. जिभाऊ पाटील

७. **नव्वदोत्तरी ग्रामीण साहित्यसमीक्षेची समीक्षा**............................ ८१
 - डॉ. रेखा जगनाळे

८. **नव्वदोत्तरी ग्रामीण साहित्य : काही निरीक्षणे** १०७
 - डॉ. वंदना महाजन

९. **आदिम ग्रामीणतेचे कथात्मक वाङ्मयातील दर्शन** ११४
 - डॉ. माहेश्वरी गावीत

१०. **अधिवासशास्त्रीय समीक्षा : स्वरूप व उपयोजन** १२७
 - डॉ. फुला बागूल

११. **नव्वदोत्तरी मराठी चित्रपटात लोकरंगभूमीचे योगदान**................. १३९
 - डॉ. गणेश चंदनशिवे

फर्मान आणि इतर कविता

आशय आणि आस्वाद

संपादन : तुषार चांदवडकर

Scanned with CamScanner

अथर्व पब्लिकेशन्स

फर्मान आणि इतर कविता : आशय आणि आस्वाद

© सुरक्षित

ISBN : 978-93-87129-30-6
Prakashan : 539

प्रकाशक
युवराज भटू माळी
अथर्व पब्लिकेशन्स
धुळे : १७, देवीदास कॉलनी, वरखेडी रोड, धुळे ४२४००१.
संपर्क: ९४०५२०६२३०
जळगाव : तळमजला, ओम हॉस्पिटल, अँग्लो उर्दू हायस्कूलजवळ, ढाके कॉलनी, जळगाव ४२५००१. **संपर्क:** ०२५७-२२३९६६६, ९७६४६९४७९७
ई-मेल: atharvapublications@gmail.com
वेबसाईट: www.atharvapublications.com

प्रथमावृत्ती: ३० जानेवारी २०१८
मुखपृष्ठ: अनिल जोशी
अक्षरजुळवणी: अथर्व पब्लिकेशन्स

मूल्य: ₹ ३५०/-

या पुस्तकातील कोणत्याही भागाचे पुनर्निर्माण अथवा वापर इलेक्ट्रॉनिक अथवा यांत्रिकी साधनांनी - फोटोकॉपिंग, रेकॉर्डिंग किंवा कोणत्याही प्रकारे माहिती साठवणुकीच्या तंत्रज्ञानातून प्रकाशकाच्या व लेखकाच्या लेखी परवानगीशिवाय करता येणार नाही. सर्व हक्क राखून ठेवले आहेत.

Scanned with CamScanner

• फर्मान : एक गझलनामा ८१
- प्रा. डॉ. वासुदेव वले

• माणसाला जगण्याचे फर्मान ९३
- डॉ. धनाजी गुरव

• जीवनाच्या सर्वांगाचे सम्यक दर्शन घडविणारी गझल ९७
- कमलाकर देसले

• आत्मसंवादी आणि लोकसंवादी कविता १०२
- प्रा. डॉ. चित्रा म्हाळस

• सामाजिक संवेदनांचा काहूर मांडणारी गझल................ १०९
- प्रा. डॉ. शशिकांत पाटील

• सौंदर्यवादी भावकवितेचा मऱ्हाठमोळा आविष्कार........... ११५
- प्रा. डॉ. रूपाली शिंदे

• समृद्ध आशयाची कविता १२०
- प्रा. डॉ. के. के. अहिरे

• अपेक्षाभंगाचं दु:ख वाहणारा कवी १३५
- प्रा. डॉ. राजाभाऊ भैलुमे

॥ आस्वाद गंध ॥

• 'फर्मान' : लयबद्ध शब्दांची गुंफण........................ १४३
- डॉ. शं. रा. राणे

• वा. ना. आंधळे यांची काव्यसृष्टी १४५
- डॉ. मनोहर जाधव

• वैश्विक जाणिवांचा प्रवास घडविणारी गझल १४९
- डॉ. फुला बागूल

Scanned with CamScanner

स्वातंत्र्योत्तर मराठी साहित्य आणि स्त्री
स्वातंत्र्योत्तर हिंदी साहित्य और नारी
Post-Independence Indian English Literature and Women

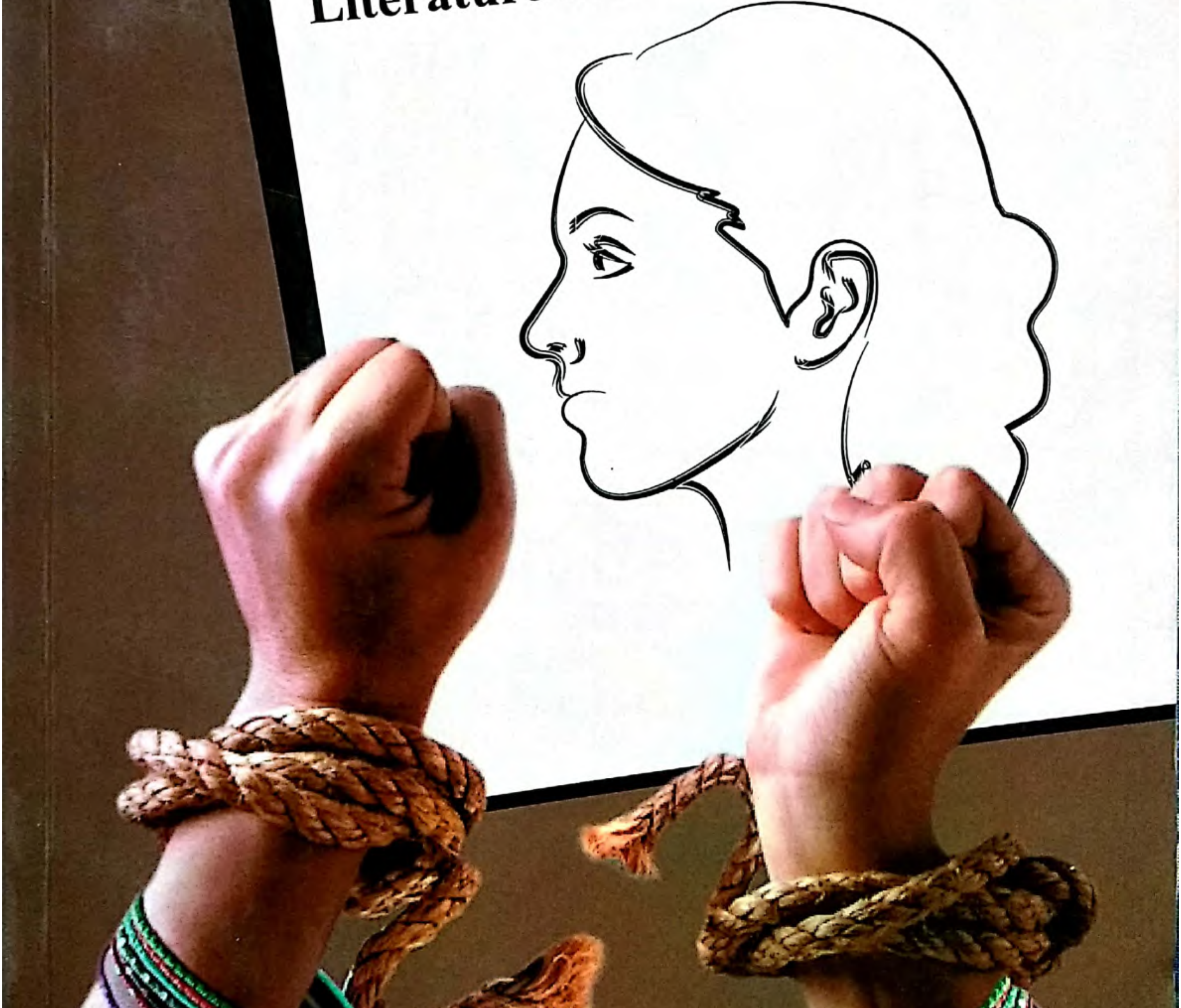

Smt. P. K. Kotecha Mahila Mahavidyalaya
Shanti Nagar, Bhusawal

Scanned with CamScanner

अथर्व पब्लिकेशन्स

स्वातंत्र्योत्तर मराठी साहित्य आणि स्त्री

स्वातंत्र्योत्तर हिन्दी साहित्य और नारी

Post-Independence Indian English Literature And Women

प्रकाशन क्रमांक: ५४४

© सुरक्षित

ISBN 13 : 978-97-87129-35-1

प्रकाशक

युवराज भटू माळी

अथर्व पब्लिकेशन्स

धुळे: १७, देवीदास कॉलनी, वरखेडी रोड, धुळे – ४२४००१. **संपर्क:** ९४०५२०६२३०

जळगाव: तळमजला, ओम हॉस्पिटल, अँग्लो उर्दू हायस्कूलजवळ, ढाके कॉलनी, जळगाव – ४२५००१.

संपर्क: ०२५७-२२३९६६६, ९७६४६९४७९७

ई-मेल: atharvapublications@gmail.com

वेबसाईट: www.atharvapublications.com

प्रथमावृत्ती: १७ फेब्रुवारी २०१८ **अक्षरजुळवणी/मुखपृष्ठ:** अथर्व पब्लिकेशन्स **मूल्य:** ₹ ६५०/-

Online पुस्तक खरेदीसाठी www.atharvapublications.com

Shri Saraswati Vidya Prasarak Mandal's Smt. Padambai Kapurchandji Kotecha Mahila Mahavidyalaya, Bhusawal

Organising - Two Day National Seminar (17th & 18th Feb. 2018)

Sponsored by - North Maharashtra University Jalgaon

All rights are reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without prior written permission of the publisher.

Disclaimer: The authors are solely responsible for the content of the papers compiled in this volume. The publishers or organizers do not take any responsibility for the same in any manner. Printed from the Camera ready copy provided by the editors.

Scanned with CamScanner

अनुक्रमणिका

– मराठी –

- मराठी विज्ञान कथेतील स्त्री २३
  – डॉ. फुला बागूल, शिरपूर
- प्रिया तेंडूलकरांच्या कथांमधील स्त्रीवादी दृष्टिकोन ३१
  – प्रा. डॉ. सुधा मधुकर खराटे, जळगाव
- 'ज्याचा त्याचा प्रश्न' : स्त्रीकेंद्री समीक्षा ३४
  – डॉ. सिंधू एन. भंगाळे, फैजपूर
- बाबाराव मुसळे यांच्या कादंबऱ्यांमधील स्त्रियांचे चित्रण ३७
  – डॉ. जितेंद्र शामसिंग गिरासे, कुसुंबा
- भटक्या विमुक्तांच्या साहित्यातील स्त्रियांची अवस्था ४१
  – डॉ. एस. व्ही. गोरे/सावकारे, कन्नड
- स्वातंत्र्योत्तर स्त्रीवादी मराठी कथा ४४
  – प्रा. रंजिता वीरकर, ठाणे
- स्वातंत्र्योत्तर काळातील स्त्रीवादी साहित्य – आत्मचरित्रे ४८
  – प्रा. डॉ. शिवाजी नागरे, अकोला
- मेघना पेठे यांच्या कथांमधील स्त्री–दर्शन ५१
  – प्रा. डॉ. आशालता काशिनाथ जावळे, यावल
- स्वातंत्र्योत्तर स्त्रीवादी मराठी नाटक ५४
  – प्रा. संध्या एन. राजपूत, भुसावळ
- स्वातंत्र्योत्तर स्त्रीवादी मराठी नाटक ५७
  – प्रा. डॉ. भारती अशोक बेंडाळे, भुसावळ
- स्वातंत्र्योत्तर स्त्रीवादी मराठी कथा ६०
  – डॉ. एल. टी. पवार, जळगाव
- 'लज्जा' : तस्लीमा नसरीन – एक संक्षिप्त परिशीलन ६५
  – प्रा. डॉ. संजय वि. बाविस्कर, भुसावळ
- मराठी विज्ञानकथेतील स्त्री प्रतिमा ७०
  – डॉ. वंदना लव्हाळे, मुक्ताईनगर
- निरजा यांची स्त्रीवादी कविता ७४
  – प्रा. डॉ. शकुंतला एम. भारंबे, यावल
- आदिवासी कादंबरी वाङ्मयातील स्त्री जीवन ७७
  – प्रा. सुलतान पवार, नंदुरबार

Scanned with CamScanner

स्वातंत्र्योत्तर मराठी साहित्य आणि स्त्री

स्वातंत्र्योत्तर हिंदी साहित्य और नारी

Post-Independence Indian English Literature and Women

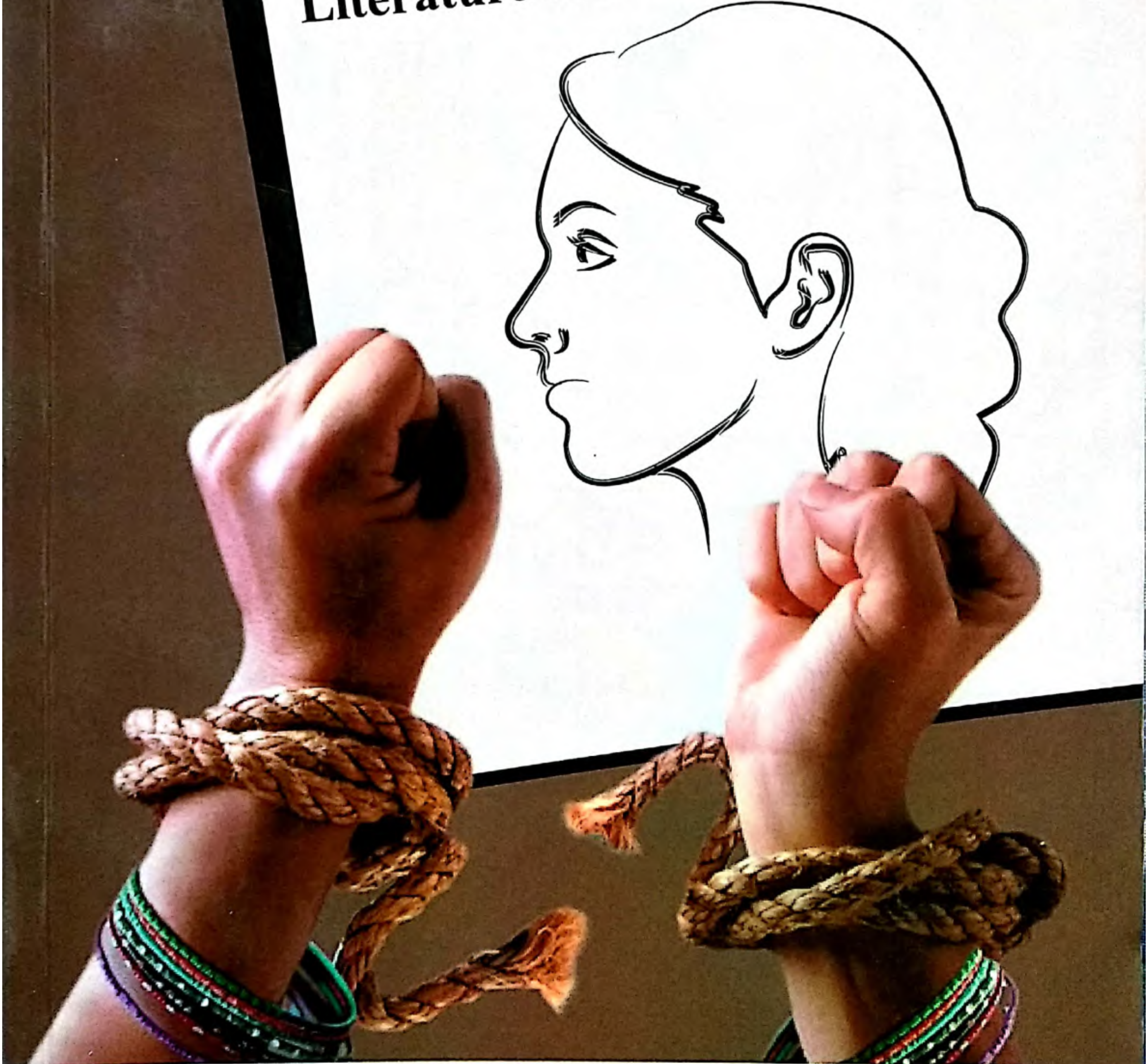

Smt. P. K. Kotecha Mahila Mahavidyalaya
Shanti Nagar, Bhusawal

Scanned with CamScanner

अथर्व पब्लिकेशन्स

स्वातंत्र्योत्तर मराठी साहित्य आणि स्त्री

स्वातंत्र्योत्तर हिन्दी साहित्य और नारी

Post-Independence Indian English Literature And Women

प्रकाशन क्रमांक: ५४४

© सुरक्षित

ISBN 13 : 978-97-87129-35-1

प्रकाशक

युवराज भटू माळी

अथर्व पब्लिकेशन्स

धुळे: १७, देवीदास कॉलनी, वरखेडी रोड, धुळे – ४२४००१. संपर्क: ९४०५२०६२३०

जळगाव: तळमजला, ओम हॉस्पिटल, अँग्लो उर्दू हायस्कूलजवळ, ढाके कॉलनी, जळगाव – ४२५००१.

संपर्क: ०२५७-२२३९६६६, ९७६४६९४७९७

ई-मेल: atharvapublications@gmail.com

वेबसाईट: www.atharvapublications.com

प्रथमावृत्ती: १७ फेब्रुवारी २०१८ अक्षरजुळवणी/मुखपृष्ठ: अथर्व पब्लिकेशन्स मूल्य: ₹ ६५०/-

Online पुस्तक खरेदीसाठी www.atharvapublications.com

Shri Saraswati Vidya Prasarak Mandal's Smt. Padambai Kapurchandji Kotecha Mahila Mahavidyalaya, Bhusawal

Organising - Two Day National Seminar (17th & 18th Feb. 2018)

Sponsored by - North Maharashtra University Jalgaon

All rights are reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without prior written permission of the publisher.

Disclaimer: The authors are solely responsible for the content of the papers compiled in this volume. The publishers or organizers do not take any responsibility for the same in any manner. Printed from the Camera ready copy provided by the editors.

Scanned with CamScanner

अनुक्रमणिका

– मराठी –

- मराठी विज्ञान कथेतील स्त्री २३
  – डॉ. फुला बागूल, शिरपूर
- प्रिया तेंडूलकरांच्या कथांमधील स्त्रीवादी दृष्टिकोन ३१
  – प्रा. डॉ. सुधा मधुकर खराटे, जळगाव
- 'ज्याचा त्याचा प्रश्न' : स्त्रीकेंद्री समीक्षा ३४
  – डॉ. सिंधू एन. भंगाळे, फैजपूर
- बाबाराव मुसळे यांच्या कादंबऱ्यांमधील स्त्रियांचे चित्रण ३७
  – डॉ. जितेंद्र शामसिंग गिरासे, कुसुंबा
- भटक्या विमुक्तांच्या साहित्यातील स्त्रियांची अवस्था ४१
  – डॉ. एस. व्ही. गोरे/सावकारे, कन्नड
- स्वातंत्र्योत्तर स्त्रीवादी मराठी कथा ४४
  – प्रा. रंजिता वीरकर, ठाणे
- स्वातंत्र्योत्तर काळातील स्त्रीवादी साहित्य – आत्मचरित्रे ४८
  – प्रा. डॉ. शिवाजी नागरे, अकोला
- मेघना पेठे यांच्या कथांमधील स्त्री–दर्शन ५१
  – प्रा. डॉ. आशालता काशिनाथ जावळे, यावल
- स्वातंत्र्योत्तर स्त्रीवादी मराठी नाटक ५४
  – प्रा. संध्या एन. राजपूत, भुसावळ
- स्वातंत्र्योत्तर स्त्रीवादी मराठी नाटक ५७
  – प्रा. डॉ. भारती अशोक बेंडाळे, भुसावळ
- स्वातंत्र्योत्तर स्त्रीवादी मराठी कथा ६०
  – डॉ. एल. टी. पवार, जळगाव
- 'लज्जा' : तस्लीमा नसरीन – एक संक्षिप्त परिशीलन ६५
  – प्रा. डॉ. संजय वि. बाविस्कर, भुसावळ
- मराठी विज्ञानकथेतील स्त्री प्रतिमा ७०
  – डॉ. वंदना लव्हाळे, मुक्ताईनगर
- निरजा यांची स्त्रीवादी कविता ७४
  – प्रा. डॉ. शकुंतला एम. भारंबे, यावल
- आदिवासी कादंबरी वाङ्मयातील स्त्री जीवन ७७
  – प्रा. सुलतान पवार, नंदुरबार

Scanned with CamScanner

१९७५ नंतरचे

मराठी नाटक :

आशय आणि रचना

Prashant

डॉ. माणिक माधव बागले

Scanned with CamScanner

१९७५ नंतरचे मराठी नाटक : आशय आणि रचना

1975 Nantarche Marathi Natak : Aashay Aani Rachana

© सुरक्षित

प्रकाशक व मुद्रक
रंगराव पाटील । प्रशांत पब्लिकेशन्स: ३, प्रताप नगर, श्री संत ज्ञानेश्वर मंदिर रोड, नूतन मराठा महाविद्यालयाजवळ, जळगाव ४२५००१.

दूरध्वनी: ०२५७-२२३५५२०,२२३२८०० ईमेल: prashantpublication.jal@gmail.com
प्रथम आवृत्ती: डिसेंबर २०१७ आयएसबीएन: ९७८-९३-८५०१९-००-५
मुखपृष्ठ: स्वप्नील फलटणकर अक्षरजुळवणी: प्रशांत पब्लिकेशन्स मूल्य: ₹ ४५०
या पुस्तकातील कोणताही मजकूर, कोणत्याही स्वरूपात वा माध्यमात पुनर्प्रकाशित अथवा संग्रहित करण्यासाठी लेखक आणि प्रकाशक दोघांचीही लेखी पूर्वपरवानगी घेणे बंधनकारक आहे.

www.prashantpublications.com

Scanned with CamScanner

१७. १९७५ नंतरची अहिराणी रंगभूमी १०२
- प्रा. डॉ. फूला मोतीराम बागुल
१८. १९७५ नंतरचे प्रमुख मराठी नाटककार व नाटक १०८
- प्रा. डॉ. वाल्मिक शंकर आढावे
१९. १९७५ नंतरच्या आंबेडकरी नाटकांची आशयसूत्रे ११३
- डॉ. प्रकाश अर्जुन भामरे
२०. प्रयोगशील नाटककार – रत्नाकर मतकरी ११९
- प्रा. डॉ. किशोर मंगेश पाटील
२१. 'अंधातर' ते 'लालबाग परळ' (झाली मुंबई सोन्याची) १२५
: वास्तवाचे माध्यमांतर
- प्रा. डॉ. योगिता आशुतोष पाटील
२२. १९७५ नंतरचे 'युगवाणी' या नियतकालिकातील १३०
एकांकिका व नाट्यलेखन
- प्रा. स्वप्निल चंद्रशेखर देशमुख
२३. नभोनाट्य : व्यग्र जीवनास नाट्यात्म संजीवनी १३६
- प्रा. डॉ. पुरुषोत्तम शेषराव जुन्ने
२४. १९७५ नंतरचे आंबेडकरी नाटक १४१
- प्रा. डॉ. जितेंद्र शामसिंग गिरासे
२५. जयवंत दळवी यांची समस्याप्रधान नाटके : काही निरीक्षणे १४८
- प्रा. योगेश देविदास पाटील
२६. १९७५ नंतरचे मराठी आंबेडकरी नाटक १५५
- प्रा. अरूण दामू मोरे
२७. १९७५ नंतरची आंबेडकरी नाटके १५९
- मनिषा सदाशिव डोंगरे
२८. १९७५ नंतरच्या 'वाटा–पळवाटा' : आंबेडकरी नाटकाचे वेगळेपण १६३
- मोनाली रिपोटे
२९. १९७५ नंतरच्या स्त्री संघर्षाची जाणीव असलेल्या नाटककार १६७
- ज्योती म्हापसेकर व मीना देशपांडे
- प्रा. प्रशांत काशिनाथ पाटील
३०. जयवंत दळवी यांची समस्याप्रधान नाटके १७१
- प्रा. प्रेमसिंग मानसिंग गिरासे
३१. 'वाटा–पळवाटा' : एक संघर्षप्रधान नाटक १७३
- प्रा. डॉ. दिनेश हिंमतराव पाटील
३२. मराठी नाटक आणि राजकारण (जयवंत दळवी यांचे 'सुर्यास्त' नाटक) १७७
- प्रा. डॉ. माणिक माधव बागले
३३. १९७५ नंतरचे मराठी नाट्यवाङ्मय : आकलन आणि विश्लेषण १८२
- प्रा. डॉ. रमेश नामदेव माने

Scanned with CamScanner

माझ्या वर्तमानाची नोंद

आकलन आणि अन्वयार्थ

संपादक : आशुतोष पाटील

Scanned with CamScanner

अक्षरवाङ्मय
प्रकाशन, पुणे

ISBN : 978-93-84470-18-0

Mazya Vartmanachi Nond : Akalan Ani Anwayarth

'माझ्या वर्तमानाची नोंद' : आकलन आणि अन्वयार्थ

संपादक : आशुतोष पाटील

© **संपादक** : आशुतोष पाटील
लेख : संबंधित लेखक

प्रकाशक
बाळासाहेब घोंगडे
अक्षरवाङ्मय प्रकाशन,
धायरी, बेनकरनगर,
पुणे - ४११०४१
भ्र. ९८३४०३२०१५

मुखपृष्ठ : रवी पवार

अक्षरजुळवणी : सतीश बाविस्कर, धुळे
मुद्रक : श्रीबालाजी एंटरप्राईजेस, पुणे.

प्रथमावृत्ती : जानेवारी २०१८
मूल्य : रु. २००/-

Scanned with CamScanner

अंतरंग

* प्रस्तावना । ५
* माझ्या कवितेविषयी...। पी. विठ्ठल । २१

* **निवडक लेख**
१. समकालीन जगण्याचा काव्यात्म अन्वयार्थ । प्रभाकर बागले । २५
२. लटक्या संस्कृतीची चिरफाड करणारी कविता । एल. एस. देशपांडे । ३९
३. नव्वदोत्तरी मूल्यविहीन काळाची नोंदवही । श्रीकांत देशमुख । ४३
४. वर्तमान वास्तवाच्या प्रकटीकरणाची कविता । दादा गोरे । ५७
५. दु:खमुक्त माणसाचे स्वप्न पाहणारी कविता । मोतीराम कटारे । ६६
६. 'बोन्साय'चे जीवनगाणे । पंडितराव पवार । ८०
७. आयुष्याकडे वळून बघणारी अंतर्मुख कविता । शेषराव मोहिते । ९२
८. राष्ट्रीय विचारधारेतील सक्षम कविता । सिद्धोधन । ९८
९. उद्ध्वस्त वर्तमानाचे स्वगत । गणेश मोहिते । १०५
१०. समकालीन जगण्याचं संवेदन । संध्या विनय अमृते । ११३
११. अधिवासशास्त्रीय समीक्षेच्या अनुषंगाने... । फुला बागूल । १२०
१२. परात्मतेच्या काठावरचे महानगरीय संवेदन । केशव खटींग । १२५
१३. वर्तमानाचे मूल्यगर्भ चिंतन मांडणारी कविता । विनायक येवले । १३१
१४. मूल्यात्म नासलेपणाच्या शोधाची कविता । सुदाम नारायण राठोड । १४४

* **निवडक टिपणे**
१. किशोर सानप । १५०
२. सुहासिनी कीर्तीकर । १५२
३. नीलिमा गुंडी । १५३
४. विनायक पवार । १५४
५. शैलजा वाडीकर । १५६

Scanned with CamScanner

साहित्य संमेलने अनेक अध्यक्षीय भाषण एक

संपादक

डॉ. अनंता सूर

Prashant

Scanned with CamScanner

साहित्य संमेलने अनेक अध्यक्षीय भाषण एक

© सुरक्षित

प्रकाशक व मुद्रक : रंगराव पाटील
कार्यालय : प्रशांत पब्लिकेशन्स, ३, प्रताप नगर, श्री संत ज्ञानेश्वर मंदिर रोड,
नूतन मराठा महाविद्यालयाजवळ, जळगाव ४२५००१.
दूरध्वनी : (०२५७) २२३५५२०, २२३२८००
ईमेल : prashantpublication.jal@gmail.com
आवृत्ती : सप्टेंबर, २०१८ ISBN : ९७८-९३-८८११३-००-७
अक्षरजुळवणी : प्रशांत पब्लिकेशन्स. मूल्य : ₹ २९५

Prashant
या पुस्तकातील कोणताही मजकूर, कोणत्याही स्वरूपात वा माध्यमात पुर्नप्रकाशित अथवा संग्रहित करण्यासाठी लेखक आणि प्रकाशक दोघांचीही लेखी पूर्वपरवानगी घेणे बंधनकारक आहे.

www.prashantpublications.com

Scanned with CamScanner

- *जनसाहित्याची बांधिलकी ही समग्रलक्षी मानवतेशी आहे*
  – डॉ. किसन पाटील १२०
- *साहित्य मानसाच्या जीवनात हात साथ आणि आनंद देतं*
  – डॉ.शुभांगी भडभडे.. १३४
- *महानुभाव साहित्याचे संशोधन आजच्या साहित्यिकांनी करावे*
  – प्रा.देवीदास फुलारी.. १४३
- *झाडीबोली झाडीतल्या माय मातीचा अस्सल हुंकार आये*
  – ना.गो. थुटे.. १५३
- *आदिवासी साहित्यिकांनी वैचारिक लेखनाकडे वळावे*
  – डॉ. विनायक तुमराम १६३
- *अहिराणी मराठीच्या प्रारंभापासून स्वतंत्र भाषा होती*
  – डॉ.फुला बागूल १८५
- *साहित्याने माणसे जोडण्याचे काम करायला हवे*
  – डॉ. अनंता सूर १९२
- *साहित्य संमेलनाध्यक्षांचा परिचय.* २०१

Scanned with CamScanner